

SZÉPIRODALOM

AVAR PÁL:

AZ ORVOS IS MEGHAL

Aki ismerte őt, a tömzsi kis embert, pofazacskói közé hajló orrával, sörtebajuszkája körül viritó mosolyával, az most így sóhajtott fel:

— No, eztán majd betegnek sem szabad lenni, mert ugyan kinek van annyi fegyvere a halál ellen! Annyi teája, pirulája, keserű pora és tablettája, mint Rényi doktornak volt. És lám!

Egyik betege és jóbarátja, a számtan tanár aznap idegesen járt fel-alá a szobájában. Mindenkinek azt magyarázta, hogy csakis alattomban történhetett az eset. Mint ahogy Hágen döfte le annakidején Szigfridet, hogy előbb kikémlelte a gyenge pontját. Jóllehet amarról világraszóló monda keletkezett, Rényi doktor hősi alakja pedig úgy hozzátartozott a körzet szürke, mindennapos életéhez, mint a tüsszentéshez a „kedves egészség!”

Súlyos betegek egytől egyig túléltek. Ő senkinek sem panaszkodott, csak egyszerűen lezökkent a járdáról, és jajszó nélkül omlott bele a felöltőjébe.

Akiről irigy kollégái azt híresztelték, hogy mézes-mázos kedvességében az ágyba is bebújik a beteghez, most a rideg aszfalton lelt végső nyugodalmat.

Ott az utcán kikutatták a zsebeit. Gyógyszerreklámos naptárjában az aznapi tíz fekvő közül kilenc beteg neve már ki volt pipálva. A tizedik azonban, egy Hoppálné nevezetű asszonyé, immár örökre kipipálatlan maradt. A doktor utolsó útja, így minden valószínűség szerint ehhez a bizonyos Hoppálnéhoz vezetett, de már nem jutott el odáig, mert az a „viszmájor” meggátolta szándékában. És ugyanúgy kilehelte a lelkét, mint a múltkoriban Gáspár János tűzoltó, oltás közben, vagy méginkább, mint Prazsák fuvaros murakőzije a csúszós kövezeten.

Amikor a körzeti rendelő ablakán kitekintett a koratavaszi égre, megint azt a jólismert szűrést-szorítást érezte a mellében, mint nemrégiben.

— Szubjektív dolog! — gondolta és legyintett. — Rá is ér az ember önmagával foglalkozni! — És ezzel be is csukta maga mögött az ajtót.

Az utcán kigombolta a kabátját. Inge gallérját ujjával tágította ki és lassan, bandukolva indult el a peremvárosi suttyó akácok között a „fekvők” víztilátogató-sára. Bár alig ügyelt rá, hogy a tavaszi szél hogyan kurizál a csitri leveleknek, mégis megkönnyebbült egy kicsit. És akkor lényegesen igazította meg nadrágját, rengő pocakja alatt.

Az egyik újonnan épült ház kapujában a fejkendő Valkónéval futott össze.

— Jaj, már azt hittem, nem tetszik jönni! — csapta össze tenyerét az asszony. — Kis hija, hogy el nem mentem hazulról!

— Siessen előre! Mindig csak előre! — parancsolta az orvos, mert egyedül akart felcammogni. A félemeleten megállt, hogy kifújja magát. — Persze, a lift most sem működik, — dörmögött a fogai közt. — Hogy van a kis beteg? — kiáltotta az asszony után.

Valkóné akkorra a második emelet felé tartott, onnan harsonázott lefelé:

— Jobban. Hálstennek, jobban. Már fölköpi a slejmot, — felelte és folyton beszélt, amiből egy szót sem lehetett érteni. Beszélt, amíg csak fel nem ért a negyedik emeletre. Ott aztán jócskán kellett várakoznia, mire az orvos cipőjének kopogását ismét meghallotta.

— No, rendben van. Nincs semmi baj, — fricskázta meg a Miki gyerek fülét Rényi doktor. — Egy-két injekció és kész! — Ezzel tette is el a sztetoszkópját, amely zsebkendő helyett mindig a szivarzsebéből kandikált kifelé.

Valkóné aggodalmasan topogott az ágy végénél. Egy darabig feszülten figyelt, aztán megkérdezte:

— Ugye nem húzódik a tüdejére?

— Ó, hogysisne! — emelte rá szemét az orvos. — Éppen elhúzódóban van. — S mialatt a kezét mosta, kisebbik fia jutott eszébe. Reggel hideglelésről panaszkodott.

— Ugye hogy nem szabad neki futballozni? — kérdezte Valkóné, és a megszeppent fiúra tekintett.

Egyelőre szó se lehet róla! — felelte határozott hangon Rényi doktor. Bajusza körül azonban nemsokára megjelent az az ismert és megnyugtató mosoly.

A lépcsőházban lefelé menet aztán újból csak elkomolyodott. Nem tehetett róla, ha minden zökkenés fokozta mellében a fájást, és neki egész úton a halálra kellett gondolnia. Mi lesz a feleségével, ha ő már nem keres? A gyerekek még hamarabb megszokják, s talán a szűkölködés nem is fog ártani nekik.

Újabb lépcsőfok.

Fejfájára nem írhatnak hangzatos címet. Egyszerűen csak annyit, hogy „orvos”. Akik olvassák, azok közül sokan tudják majd, ki az, aki alatta nyugszik. De éppen azok, akik hozzá a legközelebb állnak, csupán egy morgós, kenyerüket kereső idegent siratnak el. Akinek a szeretetét alig érezhették. Aki mindig sietett, és sohaszem figyelt rájuk, mert ha odahaza volt is, legtöbbször fáradt volt és ideges.

Erőt vett magán. A vesekővel operált egyetemista leányt, meg a zöldségüzlet vezetőjét olyan hamar sikerült elintéznie, hogy szinte maga sem vette észre, és már tovább is ment. Az öreg kereskedő, fejét és nyakát vastag gyapjúsálba bugyolálva kísérte őt az ajtóig. Közben folyton magyarázta, mennyire nem állhatja azokat, akik elhagyják magukat és unos-untalan a betegségükkel foglalkoznak.

— Az én szervezetem, akár a vas, kérem. Én rajtam aztán nem fog ki semmi, — hadarta. — Jó, hát ezegyszer megfáztam. Azt is meg tudom mondani, hogy történt...

— Tegnap elmondta, — vágott a szavába Rényi doktor, és kezét nyújtotta a kereskedőnek.

A szomszédos ház, ahová ment, már nem volt olyan modern, mint az, amelyikben Valkóné lakott a fiával. Négy-öt egymás végéhez épített falusias házikó sorakozott libasorban az utca felé szűk, mosókonyhás udvarral.

Panyikék a leghátulsó házban laktak egy szoba-konyhás lakásban. A beteg asszony egy összecsupkható vaságyon feküdt a konyhában. Négy apró gyereke maszatosan hancúrozott a lábánál, de amint meglátták az orvost, megszeppenve húzódtak a sarokba. A legkisebbik, egy kócos, kékszemű kislány még el is sírta magát.

A fülledt meleg, és a gyermektestek szaga hirtelen a mellére ült Rényi doktornak. Levetette a kabátját, még az ingét is kigombolta, nehogy rosszul találjon lenni.

— Most kell gyönnie az uramnak. — nyögdécselt az asszony, és sápadt kezével lesimította a dunyhát. Csikos flanellingéből férfiasan nyúlt ki a sovány nyaka.

— Jaj, nagyon jó az az orvosság! — hálálkodott az asszony, miközben az orvos a pulzusát tapintotta, — Cseppet sem fáj az epém azóta. Csak gyenge vagyok, nem bírok semmit, — panasolta.

— Én már nem érem meg — gondolta szomorúan az orvos —, mire Panyikénál is foganatosítani lehet majd a tisztiorvosi hivatal előírásait. Talán az utódom megéri! — nézett körül, és leült egy konyhaszékre.

— Nem tudom, minek is kellett nekünk idegyönni? Ilyen nagy városba! Se rokon, se ismerős, se senki! Dehát az uram akarta. Csak gyerünk és gyerünk! Mindenáron menni akart, — búslakodott az asszony.

Akkor lépett be a férfi gyűrött vászonruhában.

Alig nyílt ki az ajtó, mind a négy gyerek egy szempillantás alatt a nyakában termett és húzta-vonta, ahogy csak lehetett. Apjuk amúgy kormosan csókolta sorra őket, amitől aztán, nagy multságukra, maguk is kormosak lettek.

A férfi a jobb csuklóját nyújtotta az orvosnak.

— Hát én nem bánom, én megmondom az asszony előtt is, hogy már nem bíztam hozzá, — csóválta a fejét. — Már egész úgy volt, csak a csont meg a bőr, nem is evett. De most aztán — mondta ragyogó arccal —, most aztán én is aszondom, lesz belőle valami.

— Azért még korai, még feküdnie kell neki. Pontosán szedni a kanalas orvosságot, a tablettákat és ami a legfőbb, a diéta! — emelte fel tömpe mutatóját.

A férfi megfordult, és a konyhaszekrény fiókjában kotorászott. Pénzt keresett. Sokáig csörgött a forintokkal, többször is megszámolta őket, majd egy elszánt mozdulattal az orvos kilincsre akasztott kabátja zsebébe tömte.

— Most csak ennyi van itthon, de majd!

— A világért sem! — háritotta el megfellebbezhetetlenül a doktor, és az egész összeget kimarkolta a zsebéből. Az asztalra tette.

A férfi azonban ezzel nem nyugodott meg. A kredenc aljában kezdett keresgélni, s az asszony nagy rémületére egy tál krumplilaskát húzott elő és szégyenkezve, nevetve tette le az asztalra. Később még egy üveget is talált. Vizsgálódva emelte a sárga, homályos villanykörtéhez, hogy van-e még benne.

— Jó lesz ez most nekem? — latolgatta magában Rényi doktor. — Dehát illik. Nem mondhatom meg, hogy én is beteg vagyok.

— Már megkérdezem, ha nem tetszik haragudni, — kezdte a férfi —, hogyhát hogyis mondjam, mennyi esik egy betegre? Egyszóval, mi a norma az orvosoknál?

— Ez jó kérdés! — hökkent meg Rényi doktor, bár ez a közvetlen érdeklődés jólesett neki. — Bizony, így hirtelen nem tudnám megmondani. De majd legközelebbre kiszámítom, — nevette el magát, és döcögő nevetése a pohárba ömlő bor kotyogásával vegyült össze. — Ha élek addig! — csúszott ki a száján titkos aggodalma. Majd, hogy elterelje magáról a figyelmet, a poharat gyorsan fölemelte, és a beteg egészségére koccintotta. A laskától zsiros ujjait egy erőtetett mosoly kíséretében törölte meg a zsebkendőjében.

— Ebből nem szabad ám ennie az asszonyknak! Túlságosan zsiros, — tette még hozzá szigorú hangon.

— Mentsisten! — vágta rá azonnal Panyik, de azért lopva a feleségére pillantott.

Az asszony lesütötte a szemét, és elvörösödött.

A gimnáziumi tanár, akihez ezután becsöngetett, nemcsak betege, hanem barátja is volt Rényi doktornak. Humoros kedvében gyakran csipkedte az orvost, hogy elmarad a világtól, nem műveli magát, reggeltől estig csak a betegek panaszait hallgatja. A tanár hosszú versezeteket szokott szavalni neki, most is egy Horatius eklogába fogott, amint meglátta a barátját. Rényi doktor csak úgy tudta őt félbeszakítani, hogy a vitrinhez ment, elővette a sakktáblát és komoly képpel így szólt:

— Nem bánom, játszunk egy partit!

Erre a tanár valóban abbahagyta a szavalást, és boldogan elmosolyodott:

— Mindig tudtam, hogy komoly ember vagy. Most sem csalódtam benned, — mondta, és pillanatok alatt felállította a figurákat.

Az orvosnak azonban eszeágában sem volt sakkozni, amikor többen vártak még rá. Ehelyett szóbeli támadást intézett a barátja ellen: "

— No, professzorom, vegyen elő papírt, ceruzát és számítsa ki: mennyi az orvos normája, ha a napi beteglétszám...

A kistermetű, kecskeszakállas ember felnézett a csillárra, tréfásan mozgatni kezdte a száját, és tudákos hangon hadarni kezdett:

— Kevesebb, mint a... De nem ez az érdekes, hanem amit az eddig ismert adatokból vektoranalízis segítségével kielemeztem. Ehhez azonban, kérem, jól fogdözon meg! — fordult a barátja felé, és halkabbra vette a hangját: — Nevezett körzeti orvos harmincötévi közszolgálatát alatt kerekén húszezer szenvedő beteget mentett meg a halál karmaiból. Zárójelben: ezek egy része, persze, előbb-utóbb mégiscsak meghalt. Kétszázat nem sikerült megmentenie. Zárójelben: ezek közül egyesek ma is élnek. Egy műhibát is elkövetett...

— Amiért hat hónapot ült, és végre pihenhetett egy kicsit. — szólt közbe Rényi doktor, és elgondolkozva süppedt bele egy fotelbe.

A tanár nem hagyta magát zavarni. Kezével legyintett, aztán megvető tekintettel folytatta:

— Ha az Egyenlítő hosszát az eddigi számítások alapján hitelesnek vehetjük, úgy csaknem három és félszer körüljárhatta volna a földgolyót. Abban az esetben, hogyha ezt a távolságot egyvégtében teszi meg, már az első kör után felfigyel rá valamelyik sportegyesület. A második, vagy a harmadik után leszerződötti edzőnek, és így gondtalanul nézhet öreg napjai elé. — A tanár pátósszal emelte fel a karját, rámutatott az orvosra, és miközben beszélt, belehuppant a szembenlevő karos-székre. — De ő nem ezt tette, hanem felaprózta a távolságot. Minden ötven, száz lépésnél megállt és felemelt egy-egy jární nem tudót...

Rényi doktor szemében könny csillant meg, és a zsúrasztalkán heverő tányérból egy szem kecszet harapott el arany metszőfogaival.

— ... amivel persze a saját teljesítményét rontotta, — fejezte be mondókáját a tanár, aztán diadalmas tekintettel nézett körül.

— Jól van, maga stréber! Azt is eldarálja, amire nem kíváncsi az ember. Vigázzon, mert rossz jegye lesz magaviseletből!

Jót nevettek a mókán. Az orvos viszont bejelentette, hogy most nem maradhat sakkozni. De szombaton este sem jön el, mert ha nem hal meg addig, a hét végéig a családjával tölti.

— Meghalni egy orvosnak! — döbrent meg színésziessen a kis ember, és olyan nagyot kacagott, hogy hegyes szakállán a szőrszálak külön-külön járták a táncot.

— Allj! — kiáltotta aztán, köhögésén győzedelmeskedve a lopva menekülő orvos után. — Majdnem elfelejtettem, hogy a múltkori mérgeid kiváló az asztma ellen. Szombaton én megyek el hozzád. Addigra elfogy, és akkor legalább kipróbálom rajtad a szicíliai védelmet. Jó?

Kezefogtak.

Rényi doktor jókedvűen ment ki a kapun, de ahogy az utcára lépett, melankóliája még súlyosabban nehezedett rá, mint eddig. Sohasem nézett bele ilyen mélyen az életébe. Most, hogy a matematika-tanár számai tükröt mutattak neki, úgy érezte, egész élettörténete elfér egy írkalapon. A számtani példatárban egy többismeretlenű egyenletet, amelynek könnyen rá lehet akadni a nyitjára. Megoldása egy tizenöt éves gyereknek sem okozna nagyobb fejtörést.

Csak ez a folt ne éktelenkednék rajta: az a műhiba! Fiatal orvos korából elérhető közelségbe került most ez az eset. Mintha csak moziban ülne, és még a szemét sem volna szabad lehunynia.

Falun működött akkor és szüléshez hívták. A vajúdo asszony hirtelen vért kezdett köpni. Ő ott sürgött körülötte a bábával: a fogóval kínlódott. „Ahelyett, hogy feláldozta volna a magzatot és az anya megmentésén fáradozik, — csendült fel lelkiismeretében a törvénytörő szakértő tárgyilagos hangja — a kartárs mindenáron a gyermek megmentését akarta elérni. Holott a műtét szabályai szerint...” Ő, az utolsó szó jogán annyit hozott fel mentségére, hogy más az itt az előkelő tárgyalóteremben, és más egy falusi viskóban, petróleumlámpa mellett. De ez már nem segített rajta.

A börtön nem volt rossz. Rosszabb volt a vívódás.

Par évvel ezelőtt a lakásán felkereste őt egy fiatal nő. „A doktor úrnak köszönhetem az életem. Sőt, most már a két gyerekem is. Szegény mama!” Lehajtott a fejét és sírt. S ahogy ő nézte, nézte az asszonykát, eszébe jutott a műtét. Neki ezt a fejet, ezt a testet szét kellett volna szabdalnia, karjait levagdosni, és darabonként bedobálni egy vödörbe. Így járt volna el szabályosan, és akkor talán életben marad a tüdőbeteg anya. De ő nem! Ő szabálytalanul járt el...

Most, hogy az utcán bandukolt, képzeletében látta magát karddal a kezében, amint a fiatal nővel hadakozik, és hiába vágja le a fejét, helyébe másik nő. Háta mögött pedig gyerekek sokasága kél ki a földből. A kis gyerekekből felnőtt leányok, asszonyok és pánélba öltözött daliák lesznek, akik kivont karddal támadnak rá és legyőzik őt, a gyöngé, beteg embert.

Melleben újabb szorítást érzett, válla és karja bénán zsibbadni kezdett. Neki-tántorodott egy oszlopnak.

Tudta, hogy egy injekció segítene rajta. Még ő is beadná magának, ha volna hol.

Hatodik betege, egy munkaellenőr lakását zárva találta. Ott beadhatta volna! Az nem ütközne meg azon, hogy olyan orvos ő, aki maga is beteg.

Elővette noteszét, és remegő kézzel kipipálta a munkaellenőr nevét. Majd a táskájában kezdett kutatni. Végül ráakadt egy nitroglicerines kapszulára. A kapu alatt sietve a nyelve alá tette. Félt, hogy meglátja valaki. Néhány másodperc múlva megkönnyebbült.

— Mégis angina pektorisz! — állapította meg szomorú bizonyossággal. Sehogyan sem tudott megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy ettől fogva mindig hordania kell magánál ilyen kapszulákat, és bárhol érje is el a szorítás, rá kell harapnia. Ha mindjárt a betegek előtt is.

Feje valósággal felrobbant a nitroglicerintől, és tüzmámorban vizsgálta meg a szomszédos bérház vicefelügyelőjét. Óvatosságból kétszer is átfutatta a receptet, mert a betűk és a nullák sátánian ugráltak a szeme előtt.

Az utcasarkon csendesen korholni kezdte magát. Mért nem hallgatott az apjára, aki mindenáron papnak akarta adni? Most egy parókia kertjében üldögélhetne, nézné az ezüstfenyvek szuronyain fennakadt holdat, és szövegetné a hívságos letről szóló vasárnapi szentbeszéd szálait.

Önkéntelenül feltekintett az égre. A hold valóban ott tündökölt, de Rényi doktor e pillanatban semmi gyönyörűséget nem talált benne. Fénye arra szolgált csupán, hogy mellette elolvashatta a házszámokat.

Garay utca 70. Itt lakik a bolondos festő, aki a felesége elmondása szerint nem hallgat az orvosokra, nem veszi be a gyógyszert, de folyton panaszskodik.

Rényi doktor lemondó pillantással mérte végig Korodinit, és fáradtan leroskadt egy székre, ahová a festő modelljeit szokta ültetni.

— Ne mozduljon! — kiáltott rá Korodini, és gyors vázlatot készített az orvostól. — Most álljon fel, és menjen pár lépést! Most vissza! Mégegyszer kérem, amíg nem mondom, hogy elég!

Mit tehetett mást a doktor, minthogy engedelmeskedett. Annyi ereje sem maradt, hogy ellenszegüljön. Azután ismerte már az ilyen kamaszos, bohém embereket. Addig erőszakoskodnak, míg el nem érik, amit akarnak.

— Rögtön kész! — dűnyögte a festő az orra alatt, és letette a vázlatkönyvet. — Már régen figyelem magát. Remek alakja van kérem. Már festői szempontból. Prototípusa a jövő-menő, örökké elfoglalt embernek.

Rényi doktor komolyan figyelt minden szóra, és kíváncsian hajolt a vázlat fölé, amelyen a saját karikatúráját láthatta. Csak a számtan tanár példájából kellene címnek kiragadni egy mondatot, gondolta. Azt kéne valahogy tömören megfogalmazni, amikor tárgyaloglását végzi kopott táskájával, egymáshoz ütődő térdkalácsaival, előre igyekvő fejével.

— Milyen élethű! — állapította meg, és elkérte a vázlatot. Aztán a telefonhoz ment és tárcsázott. Körzete legelegánsabb és legpanaszosabb asszonyát, Hoppálnét akarta felhívni, de közben meggondolta magát és letette a kagylót. Arra akarta kérni az asszonyt, hogy ha lehet, tekintsen el a ma esti vizittől, hiszen holnap felveszik a klinikára. Addig már kibírja, és nem lesz semmi baj.

— Nem, inkább felmegyek, — mondta hangosan. — Csak az hiányzik, hogy elmulasszak valamit! Ez képes lenne feljelenteni.

A festő felesége kíváncsian figyelt.

— Semmi, semmi! — mondta az orvos. — Csakhat vannak betegek, akik valóban betegek. De akadnak olyanok is, akik unatkoznak, és nem tudnak mit kezdeni magukkal. Egész nap a szív működésüket, meg az emésztésüket figyelik. Aztán, ha észrevesznek valamit, egy kis átmeneti zavart, megijednek, rosszul lesznek, és hívják az orvost. Ez is olyan. Az ura jól keres, ő egész nap odahaza van, gyerekei nincsenek, még kutyát sem tart. Nem szeret senkit...

— Ezekre kéne szigorú törvényt hozni! — pattant fel a festő felesége, akinek szintén nem voltak gyerekei, és ugyancsak nem dolgozott, de ismeretlenül is haragudott Hoppálnéra, amiért megjátssza a beteget, holott kutyabaja sincs. — Én elküldeném az ilyet valahova. Elküldeném a főiskolára modellnek, hadd tanuljanak rajta a diákok!

— Nem olyan egyszerű, órákhosszat ülni egy bizonyos pózban, mozdulatlanul, — szolt közbe a festő. — Már egy felnőtt művész egészen más. Percek alatt ellesi, amire szüksége van, — tette még hozzá, majd egy fordulattal letért a témáról. — Sehogy se boldogulok ezzel a Van Dyck-barnával! — és dühösen vágta bele az ecsetet egy hosszúkás, zöldmázás köcsögbe. — Állok rendelkezésére! — nézett aztán az orvosra, aki még mindig nem ocsúdott fel a gondolataiból. Szeme a mozgalmass, szeszélyes színekből, foltokból álló festmény-vázlaton akadt meg, képzelete azonban valahol messzi barangolt.

— Egy befutott művész nem szorul ilyen alkalmi modellekre, — zsöntölődött tovább a festő felesége. — Minden emberben talál valami érdekeset, — tette még hozzá, de amint látta, hogy férje vetkőzni kezd a vizsgálatához, illetlenül kisértelt a műteremből.

Amikor Rényi doktor ismét nekiindult az útnak, kint már komoly este volt. Az utcai lámpák fénye a holdvilággal viaskodott, a villanykörték körül szivárványos ködglória ragyogott, és sűrű fátyol ereszkedett a háztetőkre.

Az egyik ablakból fojtott sóhajtozás szivárgott ki, szapora zihálással szövedő „jajistenem”.

Savanya János háza volt ez, az öreg kárposító. Felesége kint könyökölt az ablakban, az orvost várta.

Savanyát a kórházból meghalni küldték haza, de ő nem és nem!

Rényi doktor egy pillanatig tétovázott: ide menjen-e előbb, vagy az asszony-sághoz? Ha sokat késik onnan, esetleg kellemtelenedhetnek neki felülről. A kár-pitos viszont a büszkesége, akibe három év óta ő küldi vissza a lelket. Erről senki sem tud, ezt senki sem tartja számon ott fenn, de még csúfolódó, irigy kollégái sem hederitenek rá.

Döntött. Benyitott Savanyáékhoz.

Megható volt, ahogy fogadták. A kárpitos bizakodva nyújtotta aszott, sárga karját az orvos felé és felnyögött, mint egy kiszáradt topolyafa a zivatarban. Szemében túlvilági fény ragyogott:

— Láttam, bimbóznak a fák... Halványzöld alapon rózsaszín pöttyök, — sziszegte fogatlan szájjával. — Brunner méltóságoséknak csináltam ilyen garnitúrát még negyvenben. — És mintha csak magában beszélne, messzire bandzsított a a szemével.

Az orvos jóleső érzéssel hajolt föléje. Puhán kopogtatta a mellét, selymesen tapintotta a máját, és akkor megint felnyögött Savanya:

— Ott, ott fáj! Jaj doktorkám, ha megérném, hogy ezek a gesztenyék... Akár-csak a Lajkó professzorék szalonja! Annak is a mája, de az ivott, sokat, sokat ivott... Én csak kósoltam néha, jaj!

Egyszerre szigorúan nézett a feleségére, és tisztán mondta ki a nevét:

— Szamáca! — így hívta az asszonyt, bár inkább Töpörtyűnek lehetett volna becézni, olyan kicsi volt és ráncos. — Különben semmi, semmi! — könnyörült meg rajta, amikor látta, hogy az mozdulni készül.

Rényi doktor az asztalhoz ült, és pótlást írt fel a gyógyszerből. Enyhe nyugtatót az asztma ellen, cseppeket a szívre, porokat a májra, és emlékeztető cédulát a diéta megváltoztatására. És miközben a kezét mosta, mindent szóval is elmagyarázott. Az asszony odafigyelt, de lopva az urára is tekintgetett: nem beszél-e megint sokat, jót tesz-e ez az örökös visszaemlékezés, nem terheli-e meg a szív-idegeket?

Rényi doktor aztán az asszony csuklója felé nyúlt, és a szemé elé vonta:

— Már megint elmulasztottuk az izapolást, — állapította meg éneklő hangon, nehogy megsértse Savanyánét. A göbös, deformált ujjak fájdalmasan nyúltak ki az orvos puha tenyerébe. Persze csak félig, mint egy megrozsdált bicska.

Szamáca bűnbánóan hajtotta le a fejét.

— Csak kell a vízben pancsolni. Szegénykém szíve tájára rakom ezeket a vizes borogatásokat, így hát az iszap nem sokat használ.

Az orvos megcsóválta a fejét és elköszönt. Kint az előszobában barackot nyomott a kislunoka lekopasztott fejére.

— Meleg sapkát a kobakra, asszonyom! Kanyaró-járvány van! — búcsúzott az ajtót nyitó fiatal anyától.

Ezalatt a két öreg szívében újabb reménység csivített. A doktor két kanállal felemelte a levesadagot, az injekció helyett cseppeket írt fel. No, és ezek a keresztstájéki szeszés bedörzsölések! Egyszóval javult az állapot, kétségtelenül javult.

— Jaj, ha meg lehetne érni!...

Ezt csinálja utánam egy professzor! — gondolta a kapuban az orvos, és olyan könnyedén lépett ki az utcára, mint harminc évvel ezelőtt a klinika bejáratán. Szívspecialista szeretett volna lenni. Savanya János a legjobb példa rá, hogy lehetett volna, ha a szerelem nem veszi el az eszét vagy egy „díjas gyakornoki” állásba besegíti őt a szerencse. Nem tanult más, ügyesebb kollégái példájából sem. Szegény

lányt vett feleségül, akinek parázsló nagyravágyásánál csak a hűsége volt nagyobb. Hányszor kellett hallania a szemrehányást: „Maradtál volna tovább a klinikán, most szakorvos lehetnél, volt klinikai tanársegéd, és csak úgy ömlene hozzánk a pénz!” Ezt hallotta unos-untalan, és a könnyeket látta. A könnyek évről évre mélyülő árkait.

Most is ez tűnt fel előtte. És ezek az árkok óriásivá nőttek a szeme előtt. Bennük zuhogott az áradat. Egy kiálló sziklát keresett kétségbeesetten, amelyre ráállhat és előveheti a naptárját, az egyetlen támpontot, amely védi őt a zűrzavar és a feledékenység ellen.

Szeme homályosodott. Csak egy nevet látott, és a név mellett a ceruzája hegyét.

Hirtelen levegő után kellett kapnia. Ijedtében a táskája is a földre esett.

— Itt a vég! — villant át az agyán, de nem rémült meg a haláltól. — Úgy látszik, ennyi az egész! — gondolta.

Többre már nem jutott ideje.

* * *

Hoppálné másnap reggel írásbeli panaszt adott be a kerületi rendelőintézet igazgatójához. Utána vonult csak be a klinikára.

A főorvos azonnal elküldött Rényi doktorért, majd a titkárnője felé fordult:

— Látja, mindig történnie kell valaminek! — mondta haragosan. — Hogy az emberek nem képesek maradéktalanul teljesíteni kötelességüket. Megtömte a pipáját, és az ablakhoz sétált.

— Melyik is az a Rényi? — kérdezte a titkárnő kíváncsian. Ő nem ismerhette még, mert alig egy éve dolgozott a központban. Azóta pedig ezt a nevet ott nem emlegette senki.

— Az a kővér kopasz... — válaszolta az igazgató. — Beszélek a fejével, csak találkozzam vele! — tette még hozzá dohogva, és rágyújtott a pipájára.